

تدوین برنامه راهبردی گردشگری ماجراجویانه استان کردستان با استفاده از مدل SOAR

صدیق محمودی^۱

مظفر یکتایار^۲

مهرداد محرم زاده^۳

 10.22034/SSYS.2022.1148.1787

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۸/۱۰/۲۲۲

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۹/۰۴/۲۱

هدف این پژوهش، تدوین برنامه راهبردی گردشگری ماجراجویانه در استان کردستان با استفاده از مدل SOAR است. روش تحقیق از نوع توصیفی-تحلیلی و از نظر هدف کاربردی بود که به شکل میدانی اجرا شد. جامعه آماری پژوهش شامل ۱۱ نفر از اساتید دانشگاه در حوزه های گردشگری و ورزش، ۹ نفر از مدیران هیئت های ورزشی استان، ۷ نفر از مدیران سازمان میراث فرهنگی و صنایع دستی و گردشگری استان کردستان و ۸ نفر از ورزشکاران دارای تجربه در زمینه گردشگری بود. نتایج نشان داد که در گردشگری ورزشی ماجراجویانه استان کردستان، ۸ نقطه قوت که بالاترین امتیاز آن مربوط به پتانسیل های طبیعی استان و تنوع آب و هوایی؛ ۱۲ فرصت که بالاترین امتیاز آن مربوط به برگزاری دوره های مربیگری؛ ۸ فرصت مطلوب و آرمانی که بالاترین امتیاز آن مربوط به ساخت تفرجگاه و اقامتگاه ها در مکان های مناسب و ۷ نتیجه که بالاترین امتیاز آن مربوط به حفاظت از محیط زیست است، وجود دارد.

بدین ترتیب، ترویج گردشگری ورزشی به ویژه گردشگری ورزشی ماجراجویانه می تواند به

۱- دانشجوی دکتری، گروه مدیریت ورزشی، دانشگاه سنندج، سنندج، ایران

۲- استادیار، گروه مدیریت ورزشی، دانشگاه سنندج، سنندج، ایران (نویسنده مسئول)

E-mail: Myektayar@gmail.com

۳- استاد، گروه مدیریت ورزشی، دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل، ایران

● تدوین برنامه راهبردی گردشگری ماجراجویانه استان کردستان با استفاده از مدل SOAR

عنوان یکی از عوامل مهم توسعه گردشگری و جذب گردشگر مورد توجه مدیران قرار گیرد و برنامه‌ریزان و دست‌اندرکاران کشوری و محلی می‌توانند با فراهم‌سازی زیرساخت‌های لازم، بستری مناسب جهت توسعه گردشگری ماجراجویانه ورزشی در استان کردستان را فراهم کنند.

واژگان کلیدی: گردشگری ورزشی، گردشگری ماجراجویانه و مدل SOAR.

مقدمه

گردشگری فرآیندی است که در جریان مسافرت اتفاق می افتد و شامل کسب اطلاعات، برنامه ریزی و تدارک در مبدا سفر، انجام سفر به مقصد و اقامت در آن، خرید کردن، تعامل میزبان و میهمان، قرار گرفته است؛ چنان که بسیاری از آنها در رقابت شدید برای جذب گردشگران ورزشی بازگشت به مبدا سفر و مرور خاطرات سفر با خود و دیگران می شود. در این فرآیند، مجموعه ای از کنش ها و فعالیت ها بین گردشگران، ارائه دهندگان خدمات و محصولات گردشگری، سیاست گذاران و میزبانان روی می دهد (شارپلی^۱، ۱۳۹۱). گردشگری ورزشی از ترکیب دو صنعت بزرگ و پردرآمد جهان تشکیل شده و چند سالی است که مورد توجه بسیاری از کشورها هستند (جاتمیکو^۲، ۲۰۱۵). پژوهش های متعددی از جمله تحقیق کیم و همکاران (۲۰۱۵)، روشه^۳ و همکاران (۲۰۱۳)، هالمان^۴ و همکاران (۲۰۱۲) حاکی از آن است که گردشگری ورزشی می تواند باعث توسعه اقتصادی، ایجاد درآمد و اشتغال شود و باید در این زمینه به توسعه پایدار گردشگری ورزشی توجه کرد. گردشگری ماجراجویانه نیز به عنوان یکی از جنبه های گردشگری ورزشی از جذابیت های خاص خود برخوردار است و طرفداران جدی دارد. فعالیت های ماجراجویانه برای کودکان و جوانان می تواند از جنبه های مختلف آموزنده باشد. همچنین، درگیر کردن جوانان در تمرینات سستی تربیت بدنی یا ورزش با توپ می تواند یک کار چالش برانگیز باشد به خصوص هنگامی که آنها در فعالیت های اوقات فراغت خود تازگی، سرگرمی یا هیجان را نسبت به هر چیز دیگری ترجیح می دهند (احسانی و همکاران، ۱۳۸۹). محبوبیت مسابقات و فعالیت های ماجراجویانه که ترکیبی از ورزش های ماجراجویی در یک فضای رقابتی به عنوان بخشی از مشارکت اوقات فراغت ماجراجویانه افزایش یافته است. شرکت کنندگان با انگیزه افزایش توان جسمانی، حضور در طبیعت، تجربه هیجان و کسب لذت شرکت می نمایند. همچنین عوامل اجتماعی نظیر مشارکت تیمی برای شرکت کنندگان مهم هستند (کاتر^۵ و همکاران، ۲۰۱۸).

مرور و بررسی تحقیقات پیرامون گردشگری ورزش کشور نشان می دهد که در تحقیقات محدودی از روش SOAR استفاده شده است که بیشتر آنها در حوزه های دیگری غیر از گردشگری ماجراجویانه ورزشی بوده اند. در این راستا نتایج مطالعه کریمی و همکاران (۱۳۹۸) نشان داد که ضرورت ها و چالش ها گردشگری ماجراجویانه ورزشی شامل عوامل اجتماعی و فرهنگی، اشتغال مبتنی بر کارآفرینی، مدیریت هیجان، مدیریت ارتباطات و زیر ساخت ها؛ موانع شامل اداری مدیریتی، امکانات و تجهیزات، فردی، مالی و اقتصادی، امنیتی، رو ساخت ها و اطلاع رسانی؛ بسترها شامل قوانین و آیین نامه، فرهنگی و اطلاعاتی، آکادمیک و نیروی انسانی متخصص؛ راه کارها شامل مدیریت ایمنی، آموزش و فرهنگ سازی، مدیریت اماکن و رویداد و مدیریت کیفیت و نوآوری و اثرات شامل اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی بودند. عباسی و همکاران (۱۳۹۶) نیز در مطالعه ای به بررسی و اولویت بندی راهکارهای جذب توریسم ماجراجویانه در راستای

1. Sharply
2. Jatmiko
3. Roche
4. Hallman
5. Cater

توسعه گردشگری ورزشی استان اصفهان پرداختند. نتایج نشان داد که از میان عوامل مورد بررسی به ترتیب تبلیغات و اطلاع رسانی، عوامل محیطی، زیرساخت ها، امکانات اقامتی رفاهی و عوامل فرهنگی - اجتماعی و عوامل فنی و ایمنی، مهمترین عوامل تاثیرگذار در جذب توریسم ماجراجویانه در راستای توسعه گردشگری ورزشی بوده اند.

نتیجه مطالعه گومز و راو^۱ (۲۰۱۹) نیز نشان داد که فقدان فرصت و ترس از مهمترین دلایل عدم تلاش در ورزش های ماجراجویانه است و در بین مصرف کنندگانی که ورزش های ماجراجویی را انجام می دهند، ۴۹ درصد از این تجربه بسیار راضی بودند. دمیروویچ و همکاران (۲۰۱۹) نشان دادند که سه گروه از گردشگران ورزشی بالقوه فعال وجود دارد و می توان از آن گروه ها به عنوان چارچوبی برای نشان دادن عوامل انگیزش اجتماعی - روانی برای گردشگران ورزشی فعال و چگونگی استفاده از آنها استفاده کرد. همچنین جیانگ^۲ و همکاران (۲۰۱۸) هشت برنامه اقدامات متقابل و پیشنهادی برای توسعه گردشگری ورزشی در فضای باز را پیشنهاد کردند. هانگبرگ و همکاران (۲۰۱۹) نشان دادند که ورزشکاران ورزش های ماجراجویی، هنگامی که فاقد تجربه گذشته با یک رویداد باشند، بیشتر بر اطلاعاتی که از گروه های همسالان اجتماعی خود می گیرند تاکید می کنند. با این حال، وقتی شرکت کنندگان با تجربه تر شدند، بیشتر به حافظه خود اعتماد دارند.

پذیرش فعالیت های ماجراجویانه بین افراد و در مراحل زندگی متفاوت است. لذا باید بتوانیم مسیرها را با گذشت زمان، در زمینه های اجتماعی، جسمی و روحی برای مشارکت فردی در فعالیت های ماجراجویانه به عنوان رویکردی «تفریحی» تحلیل کنیم (باکلی^۳، ۲۰۱۸). صنعت گردشگری ایجاد کننده درآمد قابل توجهی برای کشورهاست و نقش مهمی در تراز مالی کشورها دارد. در حال حاضر اقامت گردشگران یکی از بزرگترین منابع درآمدی است، اما برآوردهای فعلی حاکی از آن است که تا سال ۲۰۲۲ هزینه های جاری آن (نگهداری، اجرایی و مدیریت) افزایش بی رویه ای خواهد داشت؛ به طوری که مقدار آن بیش از سود گردشگری خواهد بود. لذا یکی از موثرترین راه حل های عملی برای رفع این مشکل توسعه فعالیت های جدید و در قالب فعالیت های ماجراجویی پیش بینی شده است (کروگر^۴ و همکاران، ۲۰۱۸). علاوه بر این، بسیاری از جوانان از فرصت هایی که برای ورزش یا تفریح در طبیعت وجود دارد، آگاهی ندارند و اغلب ترجیح می دهند به جای اینکه در دنیای واقعی خارج از محل سکونت مشغول فعالیت و تحرک باشند، وقت خود را در خانه و چسبیده به صفحه نمایش و دنیای مجازی بگذرانند. آموزش و یادگیری از طریق فعالیت های ماجراجویی به عنوان یک رویکرد شرکت کننده محور متشکل از فعالیت های گروهی است که در صورت پردازش و تفکیک می تواند به فرصتی مشترک برای رشد درون فردی و کسب مهارت های بین فردی منجر شود (زیتونلی و همکاران، ۱۳۹۱). به طور خاص، ارتقای برنامه و شیوه های رهبری در جوانان می تواند به رشد و توسعه مثبت آنان منجر شود که شامل ارتقای رشد و توسعه مثبت جوانان، ایمنی جسمی و عاطفی، فعالیت های طراحی شده، توالی فعالیت های تجویز شده، تجربیات

1. Gomez & Rao
2. Jiang
3. Buckley
4. Kruger

یادگیری جدید، فعالیت های گروهی، پیامدهای واقعی و فوری و تبادل نظر برای انتقال یادگیری است (نیومن^۱ و همکاران، ۲۰۱۸). همچنین نتایج تحقیقات نشان می دهد که مشارکت در برنامه آموزشی از طریق فعالیت های ماجراجویانه در محیط گردشگری شهری باعث گسترش و بهبود توان جسمی، فنی، آموزشی و مشارکت افراد می شود (بادا و بادا، ۲۰۱۸).

تحقیقات اخیر نیز حاکی از آن است که ورزش های پرماجر که در طبیعت انجام می شوند به دلیل ماهیت خود مزایای ویژه ای را نیز دارند. طراحی ورزش های ماجراجویانه در طبیعت نیازمند مداخلات بهداشتی و بهزیستی است تا بتواند سودمندی لازم را هم برای افراد و هم برای محیط زیست به همراه داشته باشد (هوج مک کنزی و بریمر^۳، ۲۰۱۸). مهم ترین اصل حاکم بر جهانگردی ماجراجویی، این است که این نوع گردشگری در مکان های طبیعی و در فضای باز صورت می گیرد. با وجود این، تا کنون به اندازه کافی تاثیر محیط بر رفتار مصرف کنندگان گردشگری ماجراجویی مورد توجه قرار نگرفته است (بوزاکوت و میسا^۴، ۲۰۱۸).

به علاوه، محرومیت استان کردستان و درصد بالای بیکاری جوانان این ناحیه، وجود جاذبه های طبیعی گردشگری آن و نیز تاکید سند چشم انداز توسعه ۱۴۰۴ در جهت عدم وابستگی اقتصاد کشور به درآمدهای نفتی ایجاب می کند تا با استفاده از تمامی امکانات و قابلیت ها در جهت رفع محرومیت، ایجاد اشتغال و کسب درآمد از این راه اقدام شود. بدین منظور گسترش صنعت گردشگری به عنوان صنعتی فرابخشی با حوزه های مختلف نظیر گردشگری، اقتصاد، فرهنگ، محیط زیست و خدمات در تعامل است و تجربیات سایر مناطق جهان نشان داده است که توسعه آن در هر منطقه باعث رشد و پیشرفت اقتصادی و اجتماعی آن ناحیه گردیده است. لذا با توجه به اینکه استان کردستان دارای جاذبه های طبیعی و تاریخی بسیاری است و به دلیل برخورداری از طبیعت بکر، مقصد مناسبی برای بوم گردی و طبیعت گردی به شمار می رود. توسعه بوم گردی روستاهای استان و توسعه گردشگری مناطق روستایی می تواند به رونق اقتصاد آنان کمک کند (مجیدی و محرم زاده، ۱۳۹۵). همچنین می توان با به کار گماردن جوانان کردستانی به عنوان راهنمایان گردشگری محلی و بومی، برای مردم بومی و روستایی این استان اشتغالزایی کرد. کارشناسان معتقدند که استان کردستان دارای مناظر زیبای طبیعی است که با توسعه طبیعت گردی در این استان و جذب گردشگران به ویژه گردشگران خارجی از کشورهای همسایه، به اقتصاد کشور نیز می تواند کمک کند. همچنین با توجه به حدود ۲۰۰ کیلومتر مرز مشترک کردستان با کشور عراق می توان در زمینه جذب گردشگر خارجی و ارزآوری هم فعالیت داشت. در بیشتر تحقیقات مرتبط با عوامل موثر بر حضور گردشگران توجه خاصی به عوامل جذب کننده و بازدارنده شده است و بسیاری از تحقیقات نشان داده اند که بازدارنده ها و موانع موجود بر سر راه گردشگران، نظیر ادراک گردشگران از محدودیت ها، بر تمایل آنها به مسافرت و حضور آنها در یک رویداد تأثیرگذار است. همچنین نتایج تحقیق ها دال بر آن است که اساس جهانگردی ماجراجویی بر «هیجان» است که محیط به طور فزاینده ای آن را تحت تأثیر قرار می دهد. ارزیابی ها نشان می دهد که محیط نه تنها نقش مهمی در جذب گردشگران ماجراجویی به

1. Newman
2. Badau & Badau
3. Houge Mackenzie & Brymer
4. Buzzacott & Mease

سمت مقصد های خاص بازی می کند، بلکه به دنبال تعامل با طبیعت نیز هستند (گیدی و وب^۱، ۲۰۱۸). استان کردستان با دارا بودن منابع و جاذبه های متعدد طبیعی از قبیل مناطق کوهستانی، رودهای خروشان، مناطق جنگلی، غارهای متعدد، آبشارهای بلند، دشت های پهناور و دریاچه ها و ... می تواند یکی از استان های اثر گذار در زمینه گردشگری ورزشی ماجراجویانه باشد. همچنین بررسی مطالعات نشان از آن دارد که گردشگری ورزشی در ایران از پتانسیل توسعه و جذب گردشگر ورزشی برخوردار است. با این حال، صنعت گردشگری در استان کردستان از سوی سیاست گذاران و مردم مورد توجه و حمایت جدی قرار نگرفته است. بنابراین شناخت و برنامه ریزی و توجه به قابلیت های توریسم آن می تواند باعث جذب طبیعت گردان و ارتقای سطح اقتصادی اجتماعات محلی با ایجاد اشتغال و درآمد مناسب شود و به توزیع متعادل درآمد در این استان کمک نماید (معین فرد و همکاران، ۱۳۹۳). با توجه به دلایل گفته شده در مبنای و پیشینه پژوهش پیرامون اهمیت گردشگری ورزشی، ضرورت بررسی آن به عنوان یک بخش مهم در توسعه فعالیت های گردشگری و ماجراجویانه و اهمیت دانستن نقاط قوت و ضعف وضعیت گردشگری استان، پژوهشگر در این تحقیق بر آن شد تا به تدوین برنامه راهبردی گردشگری ماجراجویانه استان کردستان با استفاده از مدل SOAR بپردازد. امید است اطلاعات این پژوهش بتواند برای برنامه ریزان محلی و ملی به عنوان سند راهنمای آنان جهت توسعه فعالیت گردشگری ماجراجویانه مفید باشد.

روش شناسی پژوهش

هدف از این پژوهش، تحلیل گردشگری ورزشی ماجراجویانه استان کردستان با استفاده از مدل SOAR بود. روش تحقیق توصیفی - تحلیلی و از نظر هدف کاربردی بود که به شکل کتابخانه‌ای، میدانی و مصاحبه انجام شد. جامعه آماری شامل ۱۱ نفر از اساتید دانشگاه در دو حوزه گردشگری و ورزش؛ ۹ نفر از مدیران هیئت های ورزشی استان شامل کوهنوردی، دوچرخه سواری، قایقرانی، پاراگلایدر، موتوسواری و اتومبیلرانی، همگانی، نجات غریق و غواصی که به نوعی مرتبط با فعالیت در محیط باز و ماجراجویی بودند؛ ۷ نفر از مدیران میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری استان کردستان و ۸ نفر از ورزشکاران دارای تجربه در زمینه گردشگری ماجراجویانه با تحصیلات کارشناسی ارشد و بالاتر بودند و جامعه اطلاعاتی شامل منابع علمی، اسنادی و کتابخانه‌ای بود. نمونه گیری در بخش اساتید به تعداد قابل کفایت و با روش گلوله برفی تا رسیدن به اشباع نظری انجام شد. در این بخش ابتدا پرسشنامه ای بدون ساختار (باز پاسخ) ارسال گردید که به عنوان مرحله زایش ایده ها عمل نماید و هدف آن آشکارسازی کلیه موضوعات مرتبط با عنوان مورد مطالعه بود. در مرحله دوم پرسشنامه شماره دوم تهیه شد. این پرسشنامه ساختارمند بود و بر اساس طیف لیکرت تهیه شد و در اختیار جامعه خبرگان قرار گرفت. پرسشنامه سوم بعد از بررسی و به دست آمدن راهبردهای مورد استفاده تهیه گردید و از خبرگان خواسته شد تا نمره جذابیت هر گویه را در هر راهبرد مشخص نمایند. به منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها از روش تجزیه و تحلیل SOAR استفاده شد. فرآیند کار در مدل SOAR شامل مراحل آغاز و برداشت قدم اول، شناخت و بررسی نقاط مثبت، تصور فرصت ها و نوآوری و اجراست که این مراحل در فرآیند تحلیل وضعیت گردشگری ورزشی ماجراجویانه استان کردستان به کار گرفته شد. پس از تجزیه

و تحلیل پرسشنامه، اطلاعات به دست آمده برای مراحل بعدی یعنی به دست آوردن ماتریس‌های EFE، IFE، IE و QSPM مورد استفاده قرار گرفت.

یافته‌های پژوهش

در جدول ۱ و ۲ نقاط قوت، نتایج، ضعف و آینده مطلوب و آرمانی گردشگری ماجراجویانه استان کردستان نشان داده شده است:

جدول ۱. ماتریس ارزیابی عوامل داخلی گردشگری ورزشی در فعالیت ماجراجویانه استان

عوامل داخلی			نقاط قوت
رتبه	ضریب	میانگین	
۱	۰/۰۷۲	۴/۷۵۰	S1: تنوع آب و هوایی
۵	۰/۰۶۳	۴/۱۶۷	S2: فرهنگ‌پذیری منطقه و مردم محلی در قبال حضور پدیده‌های نو
۱	۰/۰۷۲	۴/۷۵۰	S3: دارا بودن پتانسیل طبیعی مانند؛ کوهستان، دشت
۳	۰/۰۶۷	۴/۴۱۷	S4: وجود قشر جوان و علاقه‌مند به فعالیت در این زمینه
۵	۰/۰۶۳	۴/۱۶۷	S5: تجربی بودن این رشته و آموزش آسان آن
۴	۰/۰۶۴	۴/۲۵۰	S6: محتوای جدید و متفاوت گردشگری ورزشی
۲	۰/۰۶۹	۴/۵۸۳	S7: امنیت اجتماعی جهت برگزاری رقابت و تورهای ورزشی
۵	۰/۰۶۳	۴/۱۶۷	S8: مهیا بودن مسیرهای گردشگری ورزشی مناسب
نتایج			
رتبه	ضریب	میانگین	
۳	۰/۰۶۸	۴/۵۰۰	R1: کاهش نرخ بیکاری
۱	۰/۰۷۰	۴/۶۶۷	R2: حفاظت از محیط زیست
۲	۰/۰۶۹	۴/۵۸۳	R3: افزایش درآمد برای مناطق بومی
۵	۰/۰۶۵	۴/۳۳۳	R4: تخلیه انرژی‌های انباشته درونی و ایجاد روحیه نشاط و بالندگی عمومی
۴	۰/۰۶۷	۴/۴۱۷	R5: ایجاد زمینه گسترش روابط با ملل دیگر
۵	۰/۰۶۵	۴/۳۳۳	R6: افزایش امید به زندگی و مبارزه با بیماری‌های شایع از قبیل بیماری‌های روانی و افسردگی
۶	۰/۰۶۴	۴/۲۵۰	R7: افزایش حس رقابت و برتری بومی و تقویت حس جسارت و سلحشوری در بین جوانان
۱		۶۶/۳۳۳	مجموع

تحلیل SOAR بر اساس دیدگاه کارشناسان و مسئولان نشان داد که در بخش نقاط قوت گردشگری ورزشی ماجراجویانه استان کردستان، تنوع آب و هوایی استان و دارا بودن پتانسیل طبیعی مانند کوهستان و دشت، رودهای خروشان، با میانگین ۴/۷۵۰ و مجموع امتیاز ۵۷، بیشترین رتبه و اولویت را در نقاط قوت گردشگری ورزشی فعالیت‌های ماجراجویانه استان کردستان داشتند.

جدول ۲. ماتریس ارزیابی عوامل خارجی گردشگری ورزشی در فعالیت ماجراجویانه استان

عوامل خارجی			فرصت
رتبه	ضریب	میانگین	
۳	۰/۰۵۲	۴/۲۵۰	O1: وجود فارغ التحصیلان متخصص در رشته‌های تربیت بدنی و گردشگری
۳	۰/۰۵۲	۴/۲۵۰	O2: وجود مناطق بکر و دست نخورده در این استان

۳	۰/۰۵۲	۴/۲۵۰	O3: ایجاد مشاغل جدید و مورد نیاز
۸	۰/۰۴۴	۳/۵۸۳	O4: تغییر انگیزه مسافرت از آرامش به ماجراجویی
۵	۰/۰۴۹	۴/۰۰۰	O5: همخوانی روحیه جوانان بومی با ماهیت این حوزه
۹	۰/۰۳۸	۳/۱۶۷	O6: وجود صنایع مادر در استان و حمایت آنان در تولید زیرساخت های گردشگری ماجراجویانه
۱۰	۰/۰۳۷	۳/۰۸۳	O7: وجود سرمایه گذاران مشتاق در استان
۷	۰/۰۴۶	۳/۷۵۰	O8: بهبود زیر ساخت هتل و تاسیسات شهری و روستایی
۱	۰/۰۵۶	۴/۵۸۳	O9: برگزاری دوره های مربیگری
۲	۰/۰۵۳	۴/۳۳۳	O10: قرار گرفتن کردستان از لحاظ جغرافیایی در مرز کشور
۶	۰/۰۴۷	۳/۸۳۳	O11: وجود داد و ستد و بازار وسیع در استان
۴	۰/۰۵۱	۴/۱۶۷	O12: ارتباط نزدیک با شهرها و کشورهای همسایه
رتبه	ضریب	میانگین	آینده مطلوب و آرمانی
۳	۰/۰۵۴	۴/۴۱۷	A1: یکی از مقاصد مهم برای تیم های ورزشی جهت برپایی اردوها در این استان
۳	۰/۰۵۴	۴/۴۱۷	A2: اشتغال افراد جویای کار در استان
۵	۰/۰۴۹	۴/۰۰۰	A3: افزایش انگیزه سرمایه گذاران جهت سرمایه گذاری در بخش گردشگری ورزشی
۴	۰/۰۵۲	۴/۲۵۰	A4: ایجاد زیرساخت و تجهیزات مناسب
۴	۰/۰۵۲	۴/۲۵۰	A5: افزایش جذب گردشگران داخلی و خارجی
۲	۰/۰۵۵	۴/۵۰۰	A6: افزایش مدت اقامت گردشگران خارجی در این استان
۱	۰/۰۵۸	۴/۷۵۰	A7: ساخت تفرجگاه و اقامتگاه ها در مکان های مناسب
۲	۰/۰۵۵	۴/۵۰۰	A8: باعث ایجاد انگیزه در بین جوانان و مردم محلی و در نتیجه حفظ آثار طبیعی این مناطق
۱		۸۲/۳۳۳	مجموع

تحلیل SOAR بر اساس دیدگاه کارشناسان و مسئولان نشان داد که برگزاری دوره های مربیگری، با میانگین ۴/۵۸۳ و مجموع امتیاز ۵۵، بیشترین رتبه و اولویت را در فرصت ها، گردشگری ورزشی فعالیت های ماجراجویانه استان کردستان دارا بود. در بخش گردشگری ماجراجویانه استان کردستان، «ساخت تفرجگاه و اقامتگاه ها در مکان های مناسب» با میانگین ۴/۷۵۰ و مجموع امتیاز ۵۷، بیشترین رتبه و اولویت را در نقاط آینده مطلوب و آرمانی گردشگری ورزشی فعالیت های ماجراجویانه استان کردستان داشت. هم چنین، «حفاظت از محیط زیست» با میانگین ۴/۶۶۷ و مجموع امتیاز ۵۶، بیشترین رتبه و اولویت را در بخش نتایج گردشگری ورزشی فعالیت های ماجراجویانه استان کردستان داشتند.

برای تدوین برنامه راهبردی، به ماتریس عوامل داخلی و خارجی تاثیر گذار نیاز است. ماتریس داخلی و خارجی مطابق نمودار ۱ از دو محور تشکیل شده که در یکی میانگین نهایی حاصل از ماتریس ارزیابی عوامل خارجی و دیگری میانگین نهایی حاصل از ماتریس ارزیابی عوامل داخلی قرار می گیرد. این ماتریس از سه منطقه رشد و ساخت، حفظ و نگهداری و برداشت و کاهش تشکیل شده است:

میانگین نهایی ماتریس عوامل داخلی (IFE)

میانگین نهایی خارجی (EFE) عوامل	قوی		متوسط		ضعیف	
	۵ تا ۴	۴ تا ۳	۳ تا ۲	۲ تا ۱	۱ تا ۰	۰ تا ۱/۹۹
بالا ۴ تا ۵	۴/۱۲	۳/۹۹	۴/۴۲	۳/۹۹	۲ تا ۳/۹۹	۱/۹۹ تا ۰
متوسط ۳/۹۹ تا ۲	۴/۱۲	۳/۹۹	۴/۴۲	۳/۹۹	۲ تا ۳/۹۹	۱/۹۹ تا ۰
پایین ۱/۹۹ تا ۰	۴/۱۲	۳/۹۹	۴/۴۲	۳/۹۹	۲ تا ۳/۹۹	۱/۹۹ تا ۰

نمودار ۱. ماتریس ارزیابی عوامل داخلی و خارجی (EI)

همان طور که در نمودار ۱ نشان داده شده است، موقعیت گردشگری ورزشی ماجراجویانه استان با مختصات ۴/۴۲۲ عوامل داخلی و ۴/۱۱۷ عوامل خارجی قرار می‌گیرد. در نتیجه راهبرد استخراجی، راهبرد رشد و ساخت می‌باشد. جذابیت نسبی راهبردهای انتخاب شده (راهبرد رشد و ساخت) برای ارائه یک چارچوب تحلیلی توسعه گردشگری اهمیت زیادی دارد.

جدول ۳. ماتریس QSPM

عوامل اصلی تعیین کننده موفقیت		ضریب		توسعه محصول		توسعه بازار		نفوذ در بازار	
فروست	ضریب	رتبه	نمره	رتبه	نمره	رتبه	نمره	رتبه	نمره
O1: وجود فارغ التحصیلان متخصص در رشته های تربیت بدنی و گردشگری	۰/۰۵۲	۳	۰/۱۵۶	۳	۰/۱۵۶	۳	۰/۱۵۶	۴	۰/۲۰۸
O2: وجود مناطق بکر و دست نخورده در این استان	۰/۰۵۲	۴	۰/۲۰۸	۳	۰/۱۵۶	۳	۰/۱۵۶	۳	۰/۱۵۶
O3: ایجاد مشاغل جدید و مورد نیاز	۰/۰۵۲	۲	۰/۱۰۴	۳	۰/۱۵۶	۳	۰/۱۵۶	۳	۰/۱۵۶
O4: تغییر انگیزه مسافرت از آرامش به ماجراجویی	۰/۰۴۴	۴	۰/۱۷۶	۴	۰/۱۷۶	۳	۰/۱۷۶	۳	۰/۱۳۲
O5: همخوانی روحیه جوانان بومی با ماهیت این حوزه	۰/۰۴۹	۳	۰/۱۴۷	۳	۰/۱۴۷	۳	۰/۱۴۷	۲	۰/۰۹۸
O6: وجود صنایع مادر در استان و حمایت آنان در تولید زیرساخت های گردشگری ماجراجویانه	۰/۰۳۸	۱	۰/۰۳۸	۲	۰/۰۷۶	۲	۰/۰۷۶	۲	۰/۰۷۶
O7: وجود سرمایه گذاران مشتاق در استان	۰/۰۳۷	۲	۰/۰۷۴	۲	۰/۰۷۴	۲	۰/۰۷۴	۳	۰/۱۱۱
O8: بهبود زیر ساخت هتل و تاسیسات شهری و روستایی	۰/۰۴۶	۳	۰/۱۳۸	۳	۰/۱۳۸	۳	۰/۱۳۸	۲	۰/۰۹۲
O9: برگزاری دوره های مربیگری	۰/۰۵۶	۲	۰/۱۱۲	۲	۰/۱۱۲	۲	۰/۱۱۲	۳	۰/۱۶۸

۰/۰۵۳	۱	۰/۲۱۲	۴	۰/۰۵۳	۱	۰/۰۵۳	O10: فرار گرفتن کردستان از لحاظ جغرافیایی در مرز کشور
۰/۱۴۱	۳	۰/۱۴۱	۳	۰/۱۸۸	۴	۰/۰۴۷	O11: وجود داد و ستد و بازار وسیع در استان
-	-	۰/۲۰۴	۴	-	-	۰/۰۵۱	O12: ارتباط نزدیک با شهرها و کشورهای همسایه
نمره	رتبه	نمره	رتبه	نمره	رتبه	ضریب	آینده مطلوب و آرمانی
۰/۱۰۸	۲	۰/۱۶۲	۳	۰/۱۶۲	۳	۰/۰۵۴	A1: یکی از مقاصد مهم برای تیم های ورزشی جهت برپایی اردوها در این استان
۰/۱۶۲	۳	۰/۱۶۲	۳	۰/۱۰۸	۲	۰/۰۵۴	A2: اشتغال افراد جویای کار در استان
۰/۱۴۷	۳	۰/۱۴۷	۳	۰/۱۴۷	۳	۰/۰۴۹	A3: افزایش انگیزه سرمایه گذاران جهت سرمایه گذاری در بخش گردشگری ورزشی
۰/۱۰۴	۲	۰/۱۵۶	۳	۰/۱۵۶	۳	۰/۰۵۲	A4: ایجاد زیرساخت و تجهیزات مناسب
۰/۱۵۶	۳	۰/۲۰۸	۴	۰/۱۵۶	۳	۰/۰۵۲	A5: افزایش جذب گردشگران داخلی و خارجی
۰/۲۲	۴	۰/۲۲	۴	۰/۱۶۵	۳	۰/۰۵۵	A6: افزایش مدت اقامت گردشگران خارجی در این استان
۰/۱۱۶	۲	۰/۱۷۴	۳	۰/۲۳۲	۴	۰/۰۵۸	A7: ساخت تفرجگاه و اقامتگاه ها در مکان های مناسب
-	-	۰/۱۱	۲	۰/۱۱	۲	۰/۰۵۵	A8: باعث ایجاد انگیزه در بین جوانان و مردم محلی و در نتیجه حفظ آثار طبیعی این مناطق
نمره	رتبه	نمره	رتبه	نمره	رتبه	ضریب	قوت
۰/۱۴۴	۲	۰/۲۸۸	۴	۰/۲۱۶	۳	۰/۰۷۲	S1: تنوع آب و هوایی و چهار فصل بودن استان
۰/۱۸۹	۳	۰/۱۸۹	۳	۰/۰۶۳	۱	۰/۰۶۳	S2: فرهنگ پذیری منطقه و مردم محلی در قبال حضور پدیده های نو
۰/۲۱۶	۳	۰/۲۸۸	۴	۰/۲۱۶	۳	۰/۰۷۲	S3: دارا بودن پتانسیل طبیعی مانند کوهستان، دشت
۰/۲۶۸	۴	۰/۲۰۱	۳	۰/۱۳۴	۲	۰/۰۶۷	S4: وجود قشر جوان و علاقه مند به فعالیت در این زمینه
۰/۱۸۹	۳	-	-	۰/۱۲۶	۲	۰/۰۶۳	S5: تجربی بودن این رشته و آموزش آسان آن
۰/۱۹۲	۳	۰/۱۹۲	۳	۰/۲۵۶	۴	۰/۰۶۴	S6: محتوای جدید و متفاوت گردشگری ورزشی
۰/۱۳۸	۲	۰/۱۳۸	۲	۰/۲۰۷	۳	۰/۰۶۹	S7: امنیت اجتماعی جهت برگزاری رقابت و تورهای ورزشی
۰/۱۸۹	۳	۰/۱۸۹	۳	۰/۱۸۹	۳	۰/۰۶۳	S8: مهیا بودن مسیرهای گردشگری ورزشی مناسب
نمره	رتبه	نمره	رتبه	نمره	رتبه	ضریب	نتایج
۰/۲۰۴	۳	۰/۱۳۶	۲	۰/۱۳۶	۲	۰/۰۶۸	R1: کاهش نرخ بیکاری

۰/۲۱	۳	۰/۲۱	۳	۰/۱۴	۲	۰/۰۷۰	R2: حفاظت از محیط زیست
۰/۲۰۷	۳	۰/۲۰۷	۳	۰/۱۳۸	۲	۰/۰۶۹	R3: افزایش درآمد برای مناطق بومی
-	-	۰/۱۳	۲	۰/۰۶۵	۱	۰/۰۶۵	R4: تخلیه انرژی های انباشته درونی و ایجاد روحیه نشاط و بالندگی عمومی
۰/۱۳۴	۲	۰/۲۶۸	۴	۰/۲۶۸	۴	۰/۰۶۷	R5: ایجاد زمینه گسترش روابط با ملل دیگر
۰/۰۶۵	۱	-	-	۰/۰۶۵	۱	۰/۰۶۵	R6: افزایش امید به زندگی و مبارزه با بیماریهای شایع از قبیل بیماری های روانی و افسردگی
-	-	۰/۰۶۴	۱	-	-	۰/۰۶۴	R7: افزایش حس رقابت و برتری جویی و تقویت حس جسارت و سلحشوری در بین جوانان
۴/۷۴۹	۸۳	۵/۵۸۷	۹۸	۴/۸۴۹	۸۵		مجموع

در مرحله آخر به منظور انتخاب بهترین و مناسبترین راهبرد توسعه گردشگری ورزشی ماجراجویانه در محدوده مورد مطالعه، به مقایسه امتیازهای به دست آمده از هر کدام راهبردها پرداخته شده است. جهت تعیین مناسبترین راهبرد، امتیازهایی که از راهبردها به دست آمده با یکدیگر مقایسه گردیده است:

جدول ۴. اولویت بندی راهبردها

راهبرد	توسعه محصول	توسعه بازار	نفوذ در بازار
امتیاز	۴/۸۴۹	۵/۵۸۷	۵/۷۴۹
اولویت	۲	۱	۳

همانطور که در جدول ۴ نشان داده شده است، ابتدا راهبرد توسعه بازار با امتیاز ۵/۵۸۷، سپس توسعه محصول با امتیاز ۴/۸۴۹ و در آخر نفوذ در بازار با امتیاز ۴/۷۴۹ قرار دارد.

بحث و نتیجه گیری

بر اساس اطلاعات به دست آمده از نظرات کارشناسان و مسئولان، بالاترین امتیاز نقاط قوت گردشگری ورزشی ماجراجویانه استان کردستان، مربوط به تنوع آب و هوایی استان و همچنین دارا بودن پتانسیل طبیعی با میانگین ۴/۷۵۰ و پایینترین امتیاز مربوط به فرهنگ پذیری منطقه و مردم محلی در قبال حضور پدیده های نو، تجربی بودن این رشته و آموزش آسان آن و مهیا بودن مسیرهای گردشگری ورزشی مناسب با میانگین ۴/۱۶۷ بودند. از این رو، استان کردستان برای توسعه گردشگری ورزشی ماجراجویانه با توجه به آب و هوا، مناطق کوهستانی با ارتفاع بیش از ۳۰۰ متر از سطح دریا و جنگل های بلوط صعب العبور استان و وجود جاذبه های گردشگری متنوع روستایی از جمله رود خروشان سیروان و جاذبه های گردشگری شهری دریاچه آب شیرین زریوار می تواند زمینه را برای گردشگری ماجراجویانه فراهم کند. مدیران هم به نوبه خود باید برنامه هایی را برای آموزش این رشته و مسیرهای گردشگری ماجراجویانه ورزشی استان در نظر بگیرند.

در بررسی فرصت‌های گردشگری ورزشی ماجراجویانه استان، برگزاری دوره‌های مربیگری با میانگین ۴/۵۸۳ در رتبه اول و وجود سرمایه‌گذاران مشتاق در استان با میانگین ۳/۰۸۳ در رتبه آخر قرار دارد. مدیران گردشگری استان می‌توانند با تکیه بر دوره‌های مربیگری و برگزاری متنوع و با کیفیت آن زمینه آوردن افراد زیادی را به این استان فراهم کنند که این مورد به خودی خود یکی از فرصت‌های مهم توسعه گردشگری استان به شمار می‌آید و مدیران جهت توسعه گردشگری ماجراجویانه باید به آن توجه کنند. پژوهش حاضر از نظر بررسی نقاط قوت و فرصت‌ها با پژوهش‌های گومز و راو (۲۰۱۹)، چقاجردی (۱۳۹۳)، گودرزی و همکاران (۱۳۹۳) و رهبری و همکاران (۱۳۹۳) همخوانی داشت با این تفاوت که پژوهش‌های قبلی به‌طور کلی گردشگری ورزشی را بررسی کرده‌اند و پژوهش حاضر یکی از زیر مجموعه‌های گردشگری ورزشی، یعنی گردشگری ماجراجویانه استان کردستان، را بررسی کرده است.

در بررسی آینده مطلوب و آرمانی گردشگری ورزشی ماجراجویانه استان، ساخت تفرجگاه و اقامتگاه‌ها در مکان‌های مناسب با میانگین ۴/۷۵۰ در رتبه اول و افزایش انگیزه سرمایه‌گذاران جهت سرمایه‌گذاری در بخش گردشگری ورزشی با میانگین ۴ در رتبه آخر قرار دارد. هویت مکان و حفظ آن مسئله‌ای است که وقتی برای راه‌اندازی یک اقامتگاه گردشگری اقدام می‌شود، باید بیش از هر چیز به آن توجه گردد، چرا که در نظر گرفتن محیط اجتماعی و طبیعی اطراف آن و برنامه ریزی برای آن مسئله‌ای است که اگر به خوبی انجام شود می‌توان قدمی محکم‌تر در جهت توسعه پایدار گردشگری منطقه و همچنین موفقیت بی‌چون و چرای اقامتگاه گردشگری برداشت.

در بررسی نتایج گردشگری ورزشی ماجراجویانه استان، حفاظت از محیط زیست با میانگین ۴/۶۶۷ در رتبه اول و افزایش حس رقابت و برتری جویی و تقویت حس جسارت و سلحشوری در بین جوانان با میانگین ۴/۲۵ در رتبه آخر قرار دارد. بی‌تردید، وجود گردشگران برای محیط زیست مناطق گردشگری ضررها و زیان‌هایی همچون: تخریب اراضی زراعی و باغی، تخریب چشم‌انداز روستاها، انباشت زباله و افزایش ساخت و ساز بی‌رویه، آلودگی آب، رکود فعالیت‌های گردشگری و دامداری، تخریب پوشش گیاهی و نابودی و آزار گونه‌های جانوری و دست‌اندازی به حریم منابع طبیعی نظیر رودخانه‌ها را به همراه دارد. به همین دلیل به مدیران مناطق گردشگری پیشنهاد می‌شود که تمهیدات و زمینه لازم را برای حفاظت از محیط زیست داشته باشند، چون بدون برنامه ریزی ممکن است نتایج زیان‌بار زیادی برای آن مناطق اتفاق بیفتند. پژوهش حاضر از نظر بررسی نقاط آینده مطلوب و آرمانی و نتایج با پژوهش‌های کریمی و همکاران (۱۳۹۸)، عبدی‌نیان (۱۳۹۷)، چقاجردی و همکاران (۱۳۹۵) و مجیدی و محرم‌زاده (۱۳۹۵) هم‌سو بود.

همچنین بر اساس ماتریس IE موقعیت گردشگری ورزشی ماجراجویانه استان با مختصات ۴/۴۲۲ عوامل داخلی و ۴/۱۱۷ عوامل خارجی برای رسیدن به توسعه این نوع گردشگری در استان، راهبرد رشد و ساخت است و بر اساس ماتریس QSPM، راهبردها اولویت‌بندی شد که بر این اساس رتبه اول برای راهبرد توسعه بازار با امتیاز ۵/۵۸۷، سپس توسعه محصول با امتیاز ۴/۸۴۹ و در آخر نفوذ در بازار با امتیاز ۴/۷۴۹ قرار دارد. در همین راستا در بعد داخلی برای اینکه بتوان فعالیت‌های مختلف گردشگری ورزشی ماجراجویانه را اجرا نمود، ابتدا باید زیر ساخت‌های خود (احداث مراکز اقامتی، فرودگاه و ...) را ایجاد، تقویت و توسعه داد. سپس در بخش ورزش، مشخص شدن مکان برگزاری مکان برگزاری فعالیت ورزشی - ماجراجویانه، پیدا کردن افراد با استعداد در این زمینه، شناسایی ورزش‌های ماجراجویانه شاخص و منحصر به فرد، مشخص شدن بازگشت

سود برگزاری چنین فعالیت‌هایی و در بعد خارجی تبلیغات گسترده و جهانی، فراهم آوردن شرایط و گرفتن میزبانی ورزش‌هایی چون رالی ماشین، موتور، دوچرخه، قایقرانی در آب‌های خروشان، کایت و پاراگلایدر، صخره‌نوردی و ... باید اجرا شود. البته باید توجه داشت تمامی این مراحل با توجه به رعایت اصول گردشگری پایدار باشد و بدون ایجاد برنامه‌ریزی و راهبرد اصولی امکان پذیر نمی‌باشد.

در مجموع، این پژوهش گام را از پژوهش‌های قبلی خود فراتر گذاشته و به بررسی آینده مطلوب و آرمانی و نتایج حاصل از توسعه گردشگری ورزشی ماجراجویانه کردستان پرداخته است. مدل استفاده شده در این پژوهش مدل SOAR است که می‌توان آن را هم به عنوان نقطه قوت (جدید بودن مدل، به دست آمدن آینده مطلوب و آرمانی و نتایج گردشگری ورزشی استان و ..) و هم ضعف پژوهش (نداشتن منابع قابل‌مقایسه از نظر ارزیابی مدل) در نظر گرفت. علاوه بر این با توجه به اینکه بستر گردشگری طبیعی ورزشی و ماجراجویانه در روستاها و مناطق کوهستانی، مناطق بکر طبیعی و کمتر توسعه یافته استان کردستان فراهم است و نیز اشتغال‌زایی و توزیع عادلانه ثروت از دغدغه‌های مدیران ارشد کشور محسوب می‌گردد، ترویج گردشگری ورزشی به ویژه گردشگری ورزشی ماجراجویانه در روستاها می‌تواند به عنوان یکی از عوامل توسعه گردشگری و جذب گردشگر مورد توجه مدیران استان قرار بگیرد. ضروری است برنامه ریزان و دست‌اندرکاران کشوری و محلی با فراهم آوردن زیرساخت‌های لازم، بستری مناسب جهت توسعه گردشگری طبیعی ورزشی و ماجراجویانه در استان کردستان فراهم کنند.

منابع

- احسانی، محمد؛ هنرور، افشار؛ رکن الدین افتخاری، عبدالرضا؛ هنری، حبیب و جردن، فیونا. (۱۳۸۹). «تعیین عوامل مهم در کیفیت بسته‌های گردشگری ورزشی در کشور». نشریه مدیریت ورزشی. ۴(۲)، صص ۵-۲۶.
- چقاجردی، ایمان؛ عباسی، علیرضا و عبدالله پور، داود. (۱۳۹۳). «بررسی نقش توانمندی های رودخانه ها در توسعه گردشگری ورزشی استان اصفهان با استفاده از مدل SWOT». همایش ملی آب، انسان و زمین، اصفهان. شرکت توسعه سازان گردشگری اصفهان، صص ۱-۱۷.
- رهبری، سمیه؛ گودرزی، ابوالفضل و استکی، مصطفی. (۱۳۹۳). «عوامل مؤثر بر گردشگری ورزشی استان اصفهان». اولین همایش بین المللی علمی راهبردی توسعه گردشگری جمهوری اسلامی ایران، چالش‌ها و چشم اندازها. مشهد، پژوهشگاه گردشگری جهاد دانشگاهی، صص ۱-۱۳.
- زیتونلی، عبدالحمید؛ هنری، حبیب و فراهانی، ابوالفضل. (۱۳۹۱). «شناسایی توانمندی‌های گردشگری ورزشی استان گلستان». پژوهش‌های معاصر در مدیریت ورزشی، (۱)، صص ۷۱-۸۳.
- شارپلی، ریچارد و تلفر، دیوید. (۱۳۹۱). برنامه ریزی و توسعه گردشگری در کشورهای در حال توسعه. ضرغام بروجنی. چاپ اول، تهران: مهکامه
- عباسی، سارا؛ رجبیان، بیژن و اشراقی، حسام. (۱۳۹۶). «بررسی و اولویت بندی راهکارهای جذب توریسم ماجراجویانه در راستای توسعه گردشگری ورزشی استان اصفهان». دومین کنفرانس بین المللی پژوهش‌های کاربردی در تربیت بدنی، علوم ورزشی و قهرمانی. تهران، دانشگاه صالحان، صص ۱-۱۵.
- عبدی نیان، فهیمه. (۱۳۹۷). «تحلیل وضعیت گردشگری ورزشی با تاکید بر فعالیت ماجراجویانه استان اصفهان با استفاده از مدل SOAR». سومین همایش بین المللی گردشگری، جغرافیا و محیط زیست پاک. همدان، دبیرخانه دائمی همایش، صص ۱-۱۱.
- کریمی، جواد؛ سلطانیان، لیلا و بجانی، ابوالفضل. (۱۳۹۸). «طراحی مدل توسعه گردشگری ماجراجویانه ورزشی؛ نظریه داده بنیاد». مطالعات مدیریت ورزشی.
- گودرزی، ابوالفضل؛ رهبری، سمیه و عباسی، الهه. (۱۳۹۳). «بررسی توانمندی‌ها و زیرساخت‌های گردشگری ورزشی استان اصفهان از دیدگاه مدیران و کارشناسان ورزشی و گردشگری». کنفرانس بین المللی مدیریت در قرن ۲۱، تهران، موسسه مدیران ایده پرداز پایتخت ویرا، صص ۱۲-۲۳.
- مجیدی، چالاک و محرم زاده، مهرداد. (۱۳۹۵). «راهبرد توسعه ورزش‌های ماجراجویانه در شهر سنندج با استفاده از تحلیل SWOT». دوفصلنامه پژوهش در مدیریت ورزشی و رفتار حرکتی. ۶(۱۲)، صص ۲۷-۴۴.
- محرم زاده، مهرداد و ایمان زاده، مسعود. (۱۳۹۸). «بررسی راهکارهای توسعه گردشگری ورزشی ماجراجویانه در استان اردبیل». مدیریت و توسعه ورزش. ۸(۴)، صص ۲-۱۷.

● معین فرد، محمد رضا؛ شوشی نسب، پروین و کاظم نژاد، انوشیروان. (۱۳۹۳). «راهبردهای توسعه گردشگری ورزشی تفریحی در ایران». فصلنامه مدیریت توسعه ورزش. ۲، صص ۱-۱۷.

- Badau, D., & Badau, A. (2018). **“The motric, educational, recreational and satisfaction impact of adventure education activities in the urban tourism environment”**. Sustainability, 10(6): 1-13; doi:10.3390/su10062106
- Buckley, R. C. (2018). **“Analysing adventure: a leisure lifepsychhle”**. Annals of Leisure Research, 21(5): 533-538. doi.org/10.1080/11745398.2017.1361333.
- Buzzacott, P., & Mease, A. (2018). **“Pediatic and adolescent injury in aquatic adventure sports”**. Research in sports medicine, 26: 20-37.
- Cater, C., Funk, D., & Low, T. (2018). **“Adventure racing and active lifestyles”**. Annals of leisure research, 21(5), 605-61
- Demirović, D., Petrović, M., Freinkina, I., & Dovgalyuk, I. (2019). **“An examination of motives for engagement in active sports tourism”**. In 4th International Conference on Innovations in Sports, Tourism and Instructional Science (ICISTIS 2019). Atlantis Press.
- Giddy, J. K., & Webb, N. L. (2018). **“The influence of the environment on adventure tourism: from motivations to experiences”**. Current issues in tourism, 21(18): 2124-2138.
- Gómez A T., & Rao A. (2019). **“Adventure and Extreme Sports”**. Medical Clinics, Volume 100, Issue 2, 371-391.
- Hallman, K. Feiller, S. Breue, C. H. (2012). **“Sport motivation as driver for segmenting sport tourists in coastal regions”**. Tourism Review, 67(2): 4-12.
- Houge Mackenzie, S., & Brymer, E. (2018). **“Conceptualizing adventurous nature sport: A positive psychology perspective”**. Annals of Leisure Research, 1-13.
- Hungenberg, E., Ouyang, L., & Gray, D. (2019). **“Measuring the Information Search Behaviors of Adventure Sport Tourists”**. Event Management, 23(1):75-91.
- Jatmiko, S. (2015). **“Sport tourism development in Indonesia”**. Sports Sciences, 3: 257- 276
- Jiang, J. , Zhang ,J. , Zhang ,H & Yan ,B .(2018). **“Natural soundscapes and tourist loyalty to nature-based tourism destinations: the mediating effect of tourist satisfaction”**. Journal of Travel & Tourism Marketing, Volume 35, Issue 2. 218-230. doi.org/10.1080/10548408.2017.1351415
- Kim, W. Jun, H. Walker, M. Drane, D. (2015). **“Evaluating the perceived social impacts of hosting large- scale sport tourism events: scale development and validation”**. Tourism, Management.48: 21-32
- Kruger, M., Van der Merwe, P., Bosch, Z. J., & Saayman, M. (2018). **“Adventure activity preferences in South African national parks”**. South African Journal for Research in Sport, Physical Education and Recreation, 40(1): 1-23.
- Newman, T. J., Kim, M., Tucker, A. R., & Alvarez, M. A. G. (2018). **“Learning through the adventure of youth sport”**. Physical Education and Sport Pedagogy, 23(3), 280-293.
- Roche, S. Speake, D. Joseph, M. (2013). **“A model of aborting event tourism as Economic development”**. Sport Business and Management, 319(2): 147-157.